

Zpráva o případech, v nichž nebylo dosaženo nápravy ani postupem podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv

Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, v nichž se mi nepodařilo dosáhnout dostatečných opatření k nápravě ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu či vlády nebo informováním veřejnosti o zjištěných ze šetření podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv.

A. Přiměřenost zákroku policie (sp. zn.: 7936/2016/VOP)

Vedla jsem šetření vůči Krajskému ředitelství policie hl. m. Prahy (dále také jen „krajské ředitelství“) ve věci zákonnosti a **přiměřenosti zákroku vůči seniorce**, která se měla nacházet na místě přestupku, který spáchal její manžel.

V srpnu roku 2016 odjížděla stěžovatelka s manželem (oba v důchodovém věku) z ulice, kde měli zaparkované auto. Manžel vyjžděl sám, žena mezitím šla do jiného obchodu. Ulice je na konci neprůjezdná a manžel musel auto nejprve otočit. Přitom došlo k nepatrné kolizi s jiným vozidlem (z poškozeného vozu jen odpadla registrační značka, která držela na 1 šroubku), čehož si řidič nevšiml, a stěžovatelka, která do vozu posléze nasedla, o tom neměla tušení. Kolize si ale všimli kolemjdoucí, kteří se domnívali, že chce řidič od nehody ujet, a přivolali policii.

Dvoučlenná hlídka Pohotovostní motorizované jednotky krajského ředitelství v **neprůstředných vestách, cvičená ke zvládnutí agresivních osob, auto zastavila** a vyzvala oba manžele k **předložení občanských průkazů, aniž jim sdělila důvod zastavení a lustrace**. Až na dotaz policisté stěžovatelce sdělili, že se nachází ve vozidle, které způsobilo dopravní nehodu a odjelo z místa. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka o žádné dopravní nehodě nevěděla a nebyla jejím účastníkem, doklady policistům nepředložila a došlo ke slovní potyčce. Policisté posléze uváděli, že stěžovatelka byla arogantní a verbálně agresivní.

Stěžovatelka mezitím vystoupila a přešla k zadní části vozu. Když se začala vracet k místu spolujezdce, vyhodnotil to policista jako pokus o útěk a vyzval ji slovy: „Jménem zákona, zastavte se a předložte mi doklad totožnosti, jinak bude použito donucovacích prostředků!“ Stěžovatelka nereagovala a tak jí policista **zkroutil ruce za záda a nasadil jí pouta**. Zároveň jí policisté sdělili, že je zajištěna. Postup policistů nezměnil ani manžel stěžovatelky, který jim identitu manželky sděloval. Policisté stěžovatelku naložili do služebního vozidla a odvezli na služebnu. Na služebně stěžovatelka svou totožnost prokázala a byla propuštěna.

I když stěžovatelka podala na policii stížnost ihned po svém propuštění a ve vozidle policie se nacházelo záznamové zařízení, krajské ředitelství záznam nezajistilo a následně došlo k jeho přehrání. Stížnost pak byla vyhodnocena jako nedůvodná.

Policie se podle mého soudu dopustila řady pochybení, zejména když policisté žádali prokázání totožnosti, aniž by sdělili důvody; policista nevyužil možnosti ke zjištění totožnosti stěžovatelky na místě samém a rovnou přistoupil k předvedení (nijak nereagoval

na identifikaci stěžovatelky jejím manželem); policista použil pouta vůči 67leté ženě, která na něj nijak neútočila, a její útěk z místa zjevně nebyl reálný.

S výjimkou nezajištění důkazního materiálu (což jsem policii rovněž vytkla) **krajský ředitel veškerá popsaná pochybení odmítl a nepřijal žádná opatření k nápravě**. Proto jsem přistoupila k využití sankčních opatření. V dubnu 2017 došlo k medializaci případu a v červnu 2017 jsem o něm osobně informovala policejního prezidenta, avšak ani on nespatořoval v postupu policistů žádné pochybení.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

B. Limity užívání stavby (sp. zn.: 3348/2014/VOP)

Můj zástupce šetřil případ, kdy byla **stavba zkolaudována jako rodinný dům, ale reálně je využívána jako ubytovací zařízení**. Okolí je tak zatěžováno hlukem a zvýšenou dopravou. Využívání stavby jako ubytovacího zařízení navíc jednoznačně vyplývá i z webové prezentace majitelů, kde nabízejí apartmán a další čtyři pokoje o celkové dispozici 27 lůžek. Podobně byla stavba prezentována v nabídce cestovní kanceláře. Vyhláška o obecných požadavcích na využívání území přitom poměrně jasně definuje pojmy „stavby pro bydlení“, „stavby pro rodinnou rekreaci“ a „ubytovacího zařízení“.

Stěžovatel se obrátil na ochránce, protože byl obtěžován zejména zvýšeným hlukem a dopravou, která souvisela s provozem ubytovacího zařízení. Jeho předchozí podněty stavebnímu úřadu se nesetkaly s pozitivní odezvou. Stavební úřad města Chrast (dále také jen „stavební úřad“) konstatoval, že je využívání stavby v pořádku. Podobně reagoval živnostenský úřad města Chrudim. Podle stavebního úřadu užívání stavby rodinného domu jejími vlastníky nebo jinými osobami k dočasnému pobytu nevyžaduje změnu v účelu užívání stavby. **Nebylo však přihlédnuto k tomu, k čemu je stavba reálně v současné době používána.**

Podle Nejvyššího soudu skutečně není nutné, aby schválení stavebního úřadu podléhala každá drobná změna v užívání stavby. Avšak podle rozsudku Nejvyššího správního soudu z roku 2014 je účelem řízení o změně v užívání stavby prozkoumat dopady navrhované změny v užívání stavby. **Stavbu tedy lze v některých případech užívat variabilně, ne však zcela zjevně v rozporu se schváleným účelem.**

V šetřeném případě se jednalo o rodinný dům, který není užíván vlastníkem, ale je pronajímán jako „vhodný pro rodinnou dovolenou, firemní školení, přátelská setkání i nejrůznější oslavy“. Na stránkách cestovní kanceláře pak byla stavba inzerována, jako „nový, luxusně zařízený rekreační objekt s bazénem vhodný k ubytování pro náročné klientely“.

O výsledcích šetření byl formou sankce informován **Krajský úřad Pardubického kraje, který se s výsledky šetření mého zástupce ztotožnil**. Rovněž považuje za nepřijatelné, aby stavební úřad rezignoval na rozlišování mezi rodinným domem a ubytovacím zařízením. **Vyzval proto stavební úřad, aby znovu posoudil, zda je stavba užívána v souladu**

s povoleným účelem užívání a zda tedy nedochází k tomu, aby veřejný zájem nebyl respektován. **Se závěry šetření mého zástupce se ztotožnil rovněž živnostenský úřad.**

Následně stavební úřad informoval mého zástupce, že se na základě výše uvedené výzvy krajského úřadu celou věcí znovu pečlivě zabýval, prostudoval celý spis a provedl místní šetření na místě samém. Ze sdělení dále vyplynulo, že vlastníci stavby nově provedli protihlukovou stěnu. Stavební úřad poté posoudil i konkrétní variabilitu užívání stavby, která je dle zjištění stavebního úřadu pronajímána k rekreačním účelům, společenským akcím a snad i vzdělávacím akcím po dobu cca 4-5 měsíců v roce, nicméně vše opět vyhodnotil tak, že nemovitost je užívána jako rodinný dům, proto nepřijal žádná další opatření k nápravě.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

C. Oprava data ukončení trvalého pobytu na území ČR (sp. zn.: 6562/2015/VOP)

Zabývala jsem se případem stěžovatele, který byl nespokojen s postupem úřadů, protože nedosáhl toho, aby byl u něho **v informačním systému evidence obyvatel zapsán údaj o ukončení trvalého pobytu na území České republiky zpětně k roku 1980**, kdy odešel z Československa do ciziny.

Podnět směřoval proti Ministerstvu vnitra (dále jen „ministerstvo“), které tvrdilo, že žádosti stěžovatele nelze vyhovět. Kromě ministerstva jsem šetřila i postup Magistrátu města Karviná (dále jen „magistrát“), který vyzval stěžovatele dne 5. 11. 2012 k ukončení trvalého pobytu a do informačního systému zapsal údaj o ukončení trvalého pobytu na území České republiky k tomuto datu a který v roce 2014 vyřizoval žádost stěžovatele o zpětné ukončení trvalého pobytu k roku 1980. Magistrát v podstatě tvrdil, že konečné rozhodnutí, zda trvalý pobyt stěžovatele lze ukončit zpětně k roku 1980, náleží ministerstvu. Zkoumala jsem, zda důvody, proč podle ministerstva stěžovateli nelze vyhovět, jsou opodstatněné.

Šetřením jsem zjistila, že oznámení občana o ukončení trvalého pobytu na území České republiky musí mít podle zákona formu písemného sdělení. Záznam na přihlašovacím lístku, byť učiněný a podepsaný stěžovatelem, není dostatečným podkladem pro zápis ukončení trvalého pobytu do informačního systému. Magistrát neprovedl záznam o ukončení trvalého pobytu stěžovatele na území České republiky ke dni 5. 11. 2012 v souladu se zákonem.

Jestliže na základě podání stěžovatele dne 30. 5. 2014 vznikly pochybnosti, zda při provádění záznamů do přihlašovacího lístku k trvalému pobytu v minulosti nedošlo k chybě, měl magistrát podání stěžovatele posuzovat jako žádost o opravu údajů v informačním systému evidence obyvatel, zpochybněný údaj označit v evidenci jako nesprávný a zjišťovat, zda údaj je správný. Tímto postupem měl magistrát na základě několika zřejmých indicií dovodit, že stěžovatel v roce 1980 emigroval. Údaj o ukončení trvalého pobytu stěžovatele na území České republiky ke dni 5. 11. 2012 není správným údajem a měl by být opraven.

Důvody, které podle ministerstva brání ukončení pobytu stěžovatele zpětně s datem k roku 1980, jsem shledala neopodstatněnými.

Vzhledem k tomu, že se mi nápravy nepodařilo dosáhnout ani po zprávě o šetření, ani po mém závěrečném stanovisku a **zároveň se nejedná o ojedinělý případ** (viz např. níže část D), využila jsem sankčního mechanismu a na celou problematiku, kdy ministerstvo odmítá opravovat chyby v evidenci obyvatel, jsem upozornila tiskovou zprávou dne 22. srpna 2017.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

D. Oprava data ukončení trvalého pobytu na území ČR (sp. zn.: 843/2016/VOP)

Stejnou problematikou, jako v předchozí části C, jsem se zabývala i v dalším případě, jen s tím rozdílem, že šlo o manžele, kteří emigrovali v roce 1968.

E. Stanovení data vzniku invalidity (sp. zn.: 1583/2016/VOP)

Stěžovatelce byla v roce 2004 diagnostikována roztroušená skleróza. Invalidní důchod pobírala do 22. 9. 2010. Pak se její stav stabilizoval natolik, že pokles pracovní schopnosti nedosahoval zákonem stanoveného limitu 35 %.

Přestože byla od 10. 2. 2014 opětovně uznána invalidní, nárok na invalidní důchod jí nevznikl. K **přiznání důchodu jí totiž chybělo 121 dnů pojištění** (5 let z 10 let přímo předcházejících datu vzniku invalidity). Z doložených dokumentů **nebyl zřejmý způsob stanovení data vzniku invalidity**. Po zahájení šetření dala Česká správa sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) podnět k provedení mimořádné kontrolní lékařské prohlídky. Výsledkem byl posun data vzniku invalidity na 13. 1. 2014 (o necelý měsíc).

Po prověření spisové dokumentace jsem dospěla k závěru o **neúplnosti a nepřesvědčivosti posudků ČSSZ o invaliditě** v rozsahu stanovení data vzniku invalidity. Posudky se totiž nevypořádaly s lékařskými zprávami a vyšetřeními dokládajícími zhoršení stavu stěžovatelky ve druhé polovině roku 2013 a nepřihlíděly ani ke zhoršení přidružených zdravotních potíží stěžovatelky, zaznamenaných ve zprávě praktické lékařky z 1. 8. 2013.

Nadto nesouhlasím s ustálenou praxí ČSSZ spočívající v tom, že při změně data vzniku invalidity, která nemá vliv na změnu dosavadního nároku na důchod, nezahajuje tzv. změnová řízení zakončená vydáním rozhodnutí.

ČSSZ jsem jako opatření k nápravě navrhla provést mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku s posouzením možnosti stanovení dřívějšího data vzniku invalidity. Za tím účelem jsem navrhla oslovit odborné lékaře, v jejichž péči stěžovatelka byla, a vyžádat si kompletní zdravotnickou dokumentaci - zejména z období od července 2013 do ledna 2014.

ČSSZ navržené opatření nepřijala, využila jsem proto sankčního oprávnění a vyzooměla Ministerstvo práce a sociální věci.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

F. Doplacení starobního důchodu (sp. zn.: 1570/2016/VOP)

Již dříve jsem se zabývala pochybením České správy sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) spočívajícím v **nesprávném rozsahu poskytnutí doplatku starobního důchodu** po jeho zvýšení v důsledku předchozího pochybení orgánu sociálního zabezpečení.

V době rozhodování o důchodu stěžovatelky, tedy dne 10. 8. 2011 a při vydání pozdějších navazujících rozhodnutí panovaly pochybnosti o tom, zda v její věci klíčové ustanovení § 15 a násl. zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, s použitím čl. 5 odst. 1 Dohody mezi Československou republikou a SSSR o sociálním zabezpečení č. 116/1960 Sb. vykládá ČSSZ správně, když doby pojištění získané od 1. 1. 1996 na území Ruské federace nepojímá jako tzv. vyloučené doby.

Při stanovení výše důchodu stěžovatelky se ČSSZ nepřiklonila ke správnému výkladu dotčených ustanovení, který později potvrdil rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, neboť v té době odmítala předmětné doby pojištění hodnotit jako vyloučené doby, o které se snižuje počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. To však ČSSZ nezprošťuje odpovědnosti za nesprávný postup spočívající ve stanovení nižší výše důchodu. Stěžovatelce by proto měl náležet doplatek důchodu ode dne jeho zvýšení (tedy od 14. 5. 2007), nikoliv pouze 5 let od zjištění nároku, tedy jen od 7. 10. 2008.

Ředitel odboru interního auditu a kontroly ČSSZ mi ve svém vyjádření ke zprávě o šetření, sdělil, že se s mým právním názorem neztotožňuje. Tentýž postoj zaujal ve svém vyjádření k případu stěžovatelky i ústřední ředitel ČSSZ, a to v rámci mého šetření, které se týkalo více případů aplikace předmětného ustanovení. K případu stěžovatelky konkrétně uvedl, že nešlo o nesprávný úřední postup ve smyslu § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, neboť ČSSZ vycházela z platné právní úpravy při respektování obecných právních principů a zásad stanovených teorií, a dále např. judikaturou a stanovisky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Využila jsem svého sankčního oprávnění a obrátila se na ministryni práce a sociálních věcí.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

G. Chybný postup stavebního úřadu při posuzování stavební činnosti (sp. zn.: 6678/2016/VOP)

Můj zástupce se zabýval podáním, v němž stěžovatel brojil proti postupu Městského úřadu Zbiroh, odboru výstavby a životního prostředí (dále jen „stavební úřad“), při **prošetření stavební činnosti na příslušných pozemcích**. Stěžovatel namítal, že při pohybu těžké stavební techniky na zmíněných pozemcích, které jsou v těsné blízkosti jeho domu, docházelo k rušení pohody bydlení v podobě obtěžování hlukem a prachem, jakož i škodám na nemovitosti (praskání domu).

Na základě provedeného šetření dospěl můj zástupce k závěru, že stavební úřad při vyřízení podnětu stěžovatele, v němž poukazoval na nepovolenou změnu využití území, pochybil, když mu sdělil, že k porušení stavebního zákona nedošlo. Provedená změna využití území se

týkala plochy přesahující 300 m², proto vyžadovala vydání rozhodnutí o změně využití území dle ustanovení § 80 odst. 2 písm. c) stavebního zákona.

Stavební úřad po závěrečném stanovisku mého zástupce sice nakonec přezkoumal své sdělení ze srpna 2016 a následně provedl v únoru 2017 další místní šetření, nepřizval však k němu stěžovatele. Stavební úřad dále sdělil, že se neztotožňuje s názorem mého zástupce na změnu využití území a proto žádá další opatření k nápravě, která mu zástupce navrhl, nepřijal. Z tohoto důvodu byl o daném případě informován v rámci sankce nadřízený úřad stavebního úřadu, tj. Krajský úřad Plzeňského kraje. Ani poté nebylo nápravy dosaženo.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

H. Chybný postup stavebního úřadu při vydání výzvy k provedení udržovacích prací (sp. zn.: 6104/2015/VOP)

Na ochránce se obrátila stěžovatelka, která rozporovala postup Městského úřadu Valašské Meziříčí (dále také „městský úřad“) v záležitosti vadného pasportu rodinného domu a stavebních závad na stavbách „kotelny“ a „chlívků“, které k rodinnému domu patří.

Poté, co v této věci zahájil můj zástupce šetření, městský úřad provedl opatření, která k nápravě vadného pasportu posoudil zástupce jako dostatečná. Přesto byl formou sankce vyrozuměn nadřízený Krajský úřad Zlínského kraje, neboť stavební úřad ve věci řešení stavebních závad na stavbách „kotelny“ a „chlívků“ usiloval **výzvou k provedení udržovacích prací**, jejíž vydání § 139 odst. 1 stavebního zákona neumožňuje. Citované ustanovení předpokládá, že stavební úřady budou **provedení udržovacích prací nařizovat rozhodnutím**. Můj zástupce vyjádřil rovněž pochybnost, zda některé z udržovacích prací, k jejichž provedení městský úřad vyzval, budou uskutečnitelné či dostatečné k odstranění zjištěných stavebních závad. Ponechal na uvážení Krajského úřadu Zlínského kraje, jaká opatření přijme k nápravě pochybení městského úřadu. Krajský úřad sice na základě sankce doporučil městskému úřadu, aby výzvu k provedení udržovacích prací zrušil a zahájil správní řízení, nicméně ani poté k nápravě ze strany městského úřadu nedošlo.

Jelikož se v dané věci nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

V Brně dne 27. října 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv